

PRAMENĚ

FARNOSTĚ MARTIN-SEVER

December 2014, ročník 14

NA AKTUÁLNĚ TĚMU - O NÁBOŽENSKĚJ TOLERANCII

Keď sa na prahu nového milénia obrátilo UNESCO na radu významných mysliteľov z rôznych krajín s otázkou, čo bude podľa nich najväčším problémom nastávajúceho tisícročia, väčšina z nich odpovedala jedným slovom: náboženstvo.

Svet civilizácie dnešnej doby je naozaj nábožensky pestrejší a vitálnejší ako kedysi. To, čo charakterizuje svetovú náboženskú scénu, je pluralita, t.j. mnohosť náboženstiev. Otázka, či môžu jednotlivé náboženstvá tvoriť mosty medzi národmi alebo sa stanú ničivou rozbuškou a „stretom civilizácií“, patrí medzi najfrekvencovanejšie a najzávažnejšie témy súčasnosti.

Vo vianočnom čísle Prameňa sme vám pripravili zamyslenia i skúsenosti niektorých známych osobností, ktorých videnie sveta je poznamenané kontaktom s inými náboženstvami (predovšetkým islamom). Snáď nás ich pohľad otvorí pre spôsob pozerat' sa na kontroverzné veci života aj „očami druhých“.

GUY GILBERT O ISLAME A MOSLIMOCH

Raz som na ulici parížskeho predmestia videl toto agresívne graffiti: „Islam zvíťazí“. Hneď som si šiel po fixku, aby som preškrtnal slovo „islam“ a namiesto toho som napísal: „Láska“. Áno, „Láska zvíťazí“, pretože pochádza od Boha. Nemáme na ňu monopol iba my kresťania. Nájdeme ju vo všetkých náboženstvách. Dokonca aj ten, kto žiadne nevyznáva, vie dobre, že láska je v živote to najpodstatnejšie.

❖ ❖ ❖

Raz sme s mojimi mladými pripravovali ekumenický obrad, na ktorý mali byť prizvaní okrem katolíkov i protestanti a ortodoxní. „Nemalo by tam byť veľa z Jána Pavla II., aby to neodradilo ortodoxných... A tiež nie moc Panny Márie, aby to neprekážalo protestantom...“ - tak zneli pripomienky k prípravám. Začalo mi to liezť na nervy. Čoskoro som mal ekumenizmu po krk.

Bol tam s nami aj môj priateľ Yusuf, moslim, ktorý ostýchavo riekol: „Aj ja som veriaci. Aj ja by som sa chcel zapojiť...“ Oči všetkých kresťanov sa doňho zabodli: „To nejde! Nemáme rovnakú Svätú knihu!“

Ja som sa Yusufa opýtal: „Ako chceš hovoriť o svojom Bohu?“

Yusuf bol kedysi muezzinom v Turecku a vedel som, že rád zvoláva k modlitbe, ktorá je moslimom veľmi drahá. Mám ten spev veľmi rád od tej doby, čo som pôsobil v Alžírsku.

Yusuf odpovedal: „Môžem vyzvať ľudí k modlitbe.“ Súhlasil som: „Dobre, modlitbu zahájíš ty!“

Ekumenické stretnutie sa konalo v starej katolíckej katedrále, ktorú si za čias Luthera privlastnili protestanti. Bolo tam spolu asi osemsto ľudí. Yusuf svojím krásnym hlasom zanôtil výzvu k modlitbe. Prítomní ostali ohromení. Tento nečakaný duchovný okamih, ktorý bol na tomto mieste unikátny, zakončil ohromný potlesk.

Od tohto mladého moslima som dostal kríž, znamenie mojej viery. Nosím ho na svojej čiernej bunde.

Raz som so skupinkou mladých táboril uprostred cédrového lesa, keď som zrazu začul, ako jeden moslim hovorí druhému: „Ten kresťanský kňaz sa nedostane do raja... Je neveriaci. Neverí v nášho Boha...“

Druhý mu odpovedal: „To skôr tebe hrozí, že sa tam nedostaneš, pretože rozhoduješ namiesto Boha.“

Nikdy nehovorím, že moje náboženstvo je najlepšie zo všetkých, aby som neponižoval náboženstvo druhých. Len hovorievam: „Kresťanské zjavenie najlepšie naplňa moju potrebu poznávať Boha a žiť s ním.“ Dávam tým najavo rešpekt voči druhému, ktorý svoju vieru prežíva inak.

Tí, ktorí správne pochopili a žijú Korán, považujú toleranciu za cnosť. Žiaľ, po 11. septembri pochopiteľne celosvetovo ožila téma islamského extrémizmu. Umiernený moslim vidí však extrémizmus nerád. Vidieť v každom moslimovi fanatika je chyba, do ktorej my, ľudia Západu, často upadáme.

Ale tiež chcem povedať zo svojej skúsenosti z Alžíriska, kde som ako kňaz roky pôsobil, a viem, že inak to nie je ani v mnohých ďalších arabských krajinách: v arabskom svete musí arabský kresťan svoju vieru skrývať.

My, kresťania, sme dali Alžírčanom stovky kostolov, a oni si ich prestavali na mešity. Podobne vo Francúzsku boli desiatky kostolov ponúknuté moslimom. Niekedy dokonca kresťania pomáhali pri stavbe mešity. Vo Francúzsku sa za posledné desaťročia objavilo viac ako dvetisíc mešít a niekoľko minaretov, ktoré sa týčia až k nebu.

Ale ešte som nikdy nepočul, žeby moslimovia mešitu darovali kresťanom, aby im slúžila ako chrám. A pritom sám prorok Mohamed v roku 631 dovolil kresťanskej delegácii sláviť ich obrady v mešite v Medine.

Prečo zvony v alžírskych kostoloch už nezvonia, napriek tomu, že kresťanské komunity tam žijú? „Nechať zvoniť zvony kostolov, to je propagácia inej viery!“ tvrdia moslimovia, ktorí umlčali všetky alžírске zvonice.

Je určite potrebné, aby mohli moslimovia chváliť Boha a modliť sa k nemu. Je však tiež potrebné im pripomínať, že aj my, kresťania, si vrúcne prajeme, aby aj vo všetkých arabských krajinách mohli takisto kresťania chváliť toho istého Boha a modliť sa k nemu bez skrývania.

Až raz budú všade znieť kostolné zvony a muezzini budú spevom vyzývať k modlitbám – a to v úplnej slobode – vtedy budú kresťania i moslimovia vedieť, že Boh je prítomný, jediný Boh, Láska. A po celom svete zavládne mier.

Film O bohoch a ľuďoch ma dojal a fascinoval. A nielen mňa. Za normálnych okolností diváci odchádzajú z kina v priebehu titulkov. Ale dav ľudí, ktorý toho večera zaplnil sálu kina, začal odchádzať, až keď „dobehol“ posledný riadok.

Tento skutočný príbeh sa odohral v deväťdesiatych rokoch minulého storočia, v dobe, keď sa Alžírsko kúpalo v ohni a krvi. Za necelé dva roky tu prišlo o život päťdesiat tisíc ľudí. Je to film o cisterciánskych mníchoch, žijúcich v Alžírsku, ktorí sa vyrovnávajú s faktom, že ak ostanú v krajine, môžu byť zavraždení islamskými radikalistami. Film ukazuje Božích mužov veľmi ľudsky – so živelným strachom v srdci, rozpoltených medzi blízkosťou smrti a silnou túžbou ostať v dedine, kde sa medzi obyčajnými dedinčanmi „zakorenili ako modliaci sa medzi modliacimi sa“.

Každého z týchto mníchov som poznal. V rokoch 1960-1965 som mal k ich kláštoru v Tibhirine blízko. Mal som rád tie kúzelné večery, kedy pri západe slnka osvetľovala kláštor záplava farieb a v pozadí bolo vidno hory Atlasu. Naproti kláštoru sa stavala mešita. Nebola ešte hotová, a tak mnísi zapožičali svoje priestory, aby sa v nich mohli moslimovia provizórne modliť. V kresťanskom kláštore tak bolo počuť moslimov, ako prespevujú verše z Koránu.

Je neuveriteľné, ako herec Jacques Herlin dokázal stvárniť Amédéa (jedného z tých, ktorí prežili) – skutočne sa mu podobal. Bol to taký pracovitý mravček, veľa nehovoril, skôr sekundoval otcovi Lucovi, ktorého vo filme nádherne stvárnil Michael Lonsdale. Drsný Luc s výbušným a osviežujúcim humorom, ktorého na plátne neprehliadneme. Film O bohoch a ľuďoch hovorí o mystériu kresťanstva, ktoré odzrkadľuje jednoduchá Kristova veta: „Nikto nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí život za svojich priateľov.“

Výborne je vo filme stvárnená i postava kňaza Christiana de Chergé, predstaveného kláštora. V roku 1992 ma tento kňaz pozval, aby som pred jeho deviatimi mníchmi prehovoril o svojej práci. S radosťou som s nimi stoloval. A potom spolu s nimi umýval riady. To bol prvý zázrak – z umývania riadov mám totiž hrôzu.

Priniesol som si zo záhrady kláštora brečtan s tromi lístkami a korenkami. Bol som prekvapený, že štyri roky ostal brečtan v mojej izbe úplne bez zmeny. V apríli 1996, keď boli mnísi zajatí, náhle z neho vypučal výhonok a veľmi rýchlo sa obtočil okolo stola. Počas nasledujúcej Veľkej noci som ho zasadil von, kde krásne prilnul k jednej strane domu. Pre mňa je to zázrak prírody a živý symbol mníchov.

Otec Luc si vždy prial, aby mu na pohrebe zahrali šansón od Edith Piaf „Nič neľutujem“. Jeho pranie som vyplnil niekoľkokrát v programoch, v ktorých som o tibhirinských mníchoch hovoril.

Film nie je selankou pre povrchného diváka. Vyžaduje pozornosť a ochotu zatiahnuť na hĺbku. Nečakajte litre krvi. A buďte si istí, že vás nenechá chladnými. Kladie otázky, ktorými sme sa predtým možno ani nezaoberali.

(zdroj: Guy Gilbert, Srdce v ohni)

Nieto mieru medzi národmi bez mieru medzi náboženstvami. Nieto mieru medzi náboženstvami bez dialógu medzi náboženstvami.

Hans Küng

Po 11. septembri 2001 mnohí ľudia na Západe vnímajú islam predovšetkým v spojitosti s nebezpečenstvom terorizmu. Prirodzene sa nám vracajú spomienky na minulosť, na ktorú sme už v Európe takmer zabudli.

Je faktom, že európske kresťanstvo po mnohé stáročia žilo v neustálej konfrontácii s islamom a žiaľ, zažilo s ním mnohé vojenské strety – či už pri krížových výpravách alebo pri tureckej expanzii. Vtedy vždy, na oboch stranách, boli ľudia, ktorí vlastne nemali nijakú reálnu predstavu o tom, v čo veria tí druhí, avšak boli skalopevne presvedčení, že najlepšie poslúžia svojmu Bohu, keď čo najväčšie množstvo tých z „nepriateľského tábora“ zlikvidujú.

Na druhej strane by sme nemali zabúdať ani na skúsenosť plodnej intelektuálnej výmeny medzi Židmi, moslimami a kresťanmi v priebehu moslimskej nadvlády v Španielsku. Vtedy blízkosť islamu veľa znamenala napríklad aj pre Tomáša Akvinského a vôbec, do katolíckej teológie tej doby prichádzalo mnoho pozitívnych podnetov práve prostredníctvom islamských učencov.

Mnohé veci nás na islame pohoršujú. Je však dobré na sporné veci niekedy sa pozrieť aj „očami tých druhých“. Ostatne – je veľmi pútavé čítať paralelne kresťanské a islamské líčenia krížiackych výprav v Palestíne.

S islamom som sa stretával na mnohých svojich cestách. V Indii, Izraeli, Egypte, Maroku, Jordánsku a Turecku, čo naznačuje, že som mal možnosť poznať rôzne tváre islamu, a preto sa vždy rázne staviam proti vyjadreniam, ktoré všetkých moslimov takpovediac „hádzu do jedného vreca“.

Predovšetkým v Egypte som sa stretol s tým, že moslimovia neodmietajú Západ preto, lebo je kresťanský, ale preto, lebo pohrdajú dnešnou západnou civilizáciou. Dôvodov vidia niekoľko – lebo Západ zradil svoje náboženstvo a prepadol ateizmu, materializmu a konzumu, lebo mládež holduje drogám a sexuálnej neviazanosti, rodiny sa rozpadajú atď. Načúval som tejto kritike a uznal som, že je síce jednostranná, ale nemožno poprieť, že je na nej aj kus pravdy. A keby som navyše Západ poznal (ako väčšina ľudí v arabskom svete) len z amerických akčných a hororových filmov, možno by som aj ja došiel k presvedčeniu, že Západ je Satanova ríša, ktorá si nezaslúži iné ako zánik.

A zasa na druhej strane – keď my nevieme o islame nič viac, len to, čo nám „servirujú“ mediálne správy o teroristoch z radov extrémnych islamistov, tak sme na tom vlastne podobne.

To, že v Európe bude percento moslimského obyvateľstva narastať, je realita. Že to zmení náboženskú mapu a kultúru Európy, je tiež realita. A samozrejme sa ponúkajú najrozličnejšie scenáre, ako sa to bude ďalej vyvíjať, a nikto z nás si nie je istý, ktorý z nich sa naplní.

Čiastočne to záleží od toho, akým spôsobom sa bude Západ k moslimom správať. Žiaľ, sme svedkami, že aj mnoho kresťanov si dnes v súvislosti s obranou „kresťanskej Európy“ osvojuje rétoriku extrémizmu a pomsty.

Na druhej strane nemôžeme prehliadať a bagatelizovať fakt, že prelínanie kultúr nesie so sebou značné riziká a že nutnosť súžitia je neľahká úloha. Príliš jednoduché recepty na spolužitie určite nebudú šťastnými riešeniami.

Som presvedčený, že v tejto dejinnej epoche môžeme my, kresťania, zohrať veľmi dôležitú úlohu. S islamom zdieľame mnoho spoločných hodnôt „abrahámovského dedičstva“ (vera v jediného Boha, spoločné korene vychádzajúce z praotca Abraháma, úcta k životu od počatia až po prirodzený koniec, rodina ako základ spoločnosti). A rozumieme aj svetu

Západu, ktorý sa vynoril z lona kresťanskej kultúry a stále nesie mnohé jej hodnoty.

Myslím, že Cirkev by mohla byť tým sprostredkovateľom, ktorý sa môže snažiť od-
búrať predsudky na oboch stranách – na strane islamu i na strane „zosvetšteného“ Západu.
Pretože – tieto dva svety jednoducho musia a budú musieť nejakým spôsobom spolu žiť.

(zdroj: Tomáš Halík: Smířená různost)

„ABRAHÁMOVSKÉ“ KORENE V ŽIDOVSTVE, KREŠŤANSTVE A ISLAME

Vo viere v jediného Boha a v postave Abraháma má židovstvo, kresťanstvo i islam spoločné korene. Abrahám vedel viesť dialóg s Bohom i s ľuďmi a tým je pre všetky tieto náboženstvá príkladom človeka, ktorý hľadá možnosti spoločného dialógu. Je totiž veľa toho, čo nás spája, určite viac ako toho, čo nás rozdeľuje. Ale chyba je v tom, že my vždy hľadáme tie zádrapky, ktoré nás rozdeľujú.

Keby sa stretol náš kresťanský teológ – (a bolo by to ešte pred II. vatikánskym koncilom) - spolu s islamským mufti a ortodoxným Židom, verte mi, tak by sa posekali, že by sa možno aj pobili. Jednoducho každý by vedel zdôvodniť, prečo Abrahám patrí jeho náboženstvu a prečo tá jeho viera je čistá, pravá. A to, že tomu ten druhý nerozumie, je jeho problém. Ale keď sa obráti, budeme ochotní s ním hovoriť.

Aj voči nám majú iné náboženstvá oprávnené mnohé výhrady, len treba počúvať, poučiť sa, urobiť nápravy. Na to však potrebujeme veľa pokory a viac lásky. Myslím, že aj Ježiš by dnes šiel cestou dialógu a hľadania riešení.

(zdroj: z príhovorov o. Jána Majerníka, Po stopách praotca Abraháma)

PO STOPÁCH JEŽIŠOVÝCH - BETLEHEM

„V tých dňoch vyšiel rozkaz od cisára Augusta vykonať súpis ľudu po celom svete.“ (Lk 2,1) Cisár Augustus nechcel byť len jedným z mnohých panovníkov, ktorí boli pred ním a prídu po ňom. Nápis, ktorý sa našiel v r. 9 pred Kristom v meste Priena, hovorí: „S narodením „boha“ cisára Augusta (Augustus znamená „hodný poklony“) dostáva svet novú tvár. Božia Prozreteľnosť ho obdarila toľkými darmi pre záchranu ľudí, že v ňom poslala spasiteľa. Jeho zrod sa musí stať počiatkom nového letopočtu.“

Cisár Augustus, ktorý naozaj priniesol krajine dvestopäťdesiat rokov mieru, právnej istoty a blahobytu, bol presvedčený, že tieto slová sú právom napísané o ňom. V skutočnosti sa slová o Spasiteľovi plne uskutočnili v osobe Ježiša Krista, ktorý sa bezbranný a bezmocný v tom čase narodil v betlehemskej jaskynke. Aj počiatok nášho letopočtu sa počíta nie od dátumu narodenia Augustovho, ale Ježišovho.

Na predpokladanom mieste narodenia Ježiša bola postavená Bazilika Narodenia, o ktorej sa dozvedáme okrem iného aj zo správ historika Eusébia. Hovorí: „Do Palestíny prišla jedna starenka s mladíčkou sviežosťou (sv. Helena, matka cisára Konštantína, 4.st.), aby svojím vynikajúcim rozumom spoznala túto obdivuhodnú krajinu. Tým, ako stopám Vykupiteľovým preukazovala náležitú úctu v duchu prorockých slov „Kľaňajme sa mu na mieste, kde

spočinuli jeho nohy“; zanechala aj nasledujúcim pokoleniam plody svojej zbožnosti. Postavila Bohu, ktorého uctievala, dva chrámy – jeden pri jaskyni Narodenia Pána v Betleheme, druhý na Hore Nanebovstúpenia.“

Hviezda označujúca miesto Ježišovho narodenia. Jej štrnásť cípov symbolizuje štrnásť generácií v rodokmeni Matúšovho evanjelia a rovnako poukazuje na štrnásť zastavení krížovej cesty.

Ku kresťanskej viere patria skôr jasle z hlíny. Ten, kto sa v týchto jasliach narodil, zlatom a striebrom opovrhoval. Nechcem odsudzovať tých, ktorí to učinili z úcty k nemu, rovnako ako neodsudzujem tých, ktorí zhotovili zlaté nádoby pre chrám. Vidím však s úžasom, že Pán a Stvoriteľ sveta sa nenarodil v zlate a striebre, ale v prachu.“

Kostol Narodenia Pána je jediný kostol v Palestíne, ktorý odolal búrke času. Keď v r. 614 vtrhli do Palestíny Peržania, zničili všetky kresťanské kostoly – jedine Bazilika Narodenia v Betleheme ostala ušetrená. Záznam z jeruzalemskej synody v r. 836 hovorí: „*Keď Peržania rozborili všetky mestá a prišli do Betlehema, s úžasom zbadali mágov z Perzie. Z hľbokej vážnosti a milujúcej úcty k svojim predkom si mágov uctili a chrám ušetrili.*“

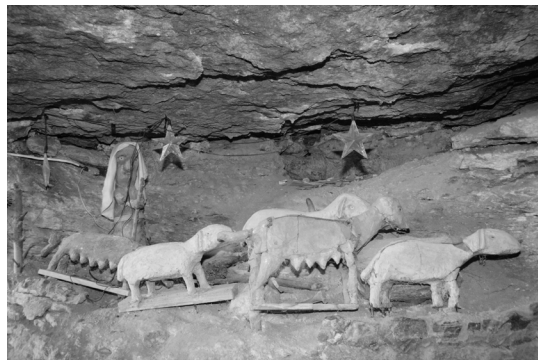
Už pri narodení Ježiša nachádzame odkazy na jeho budúcnosť a zavŕšenie jeho poslania. Dieťa tuho zavinuté do plienok sa javí ako odkaz na hodinu jeho smrti, kedy je jeho mŕtve telo zavinuté do plachty. Od samého začiatku života je Ježiš tým, ktorý sa obetuje, a preto sú jasle akýmsi symbolom oltára.

So zaujímavou myšlienkou prišiel svätý Augustín, ktorý hovorí, že jasle sú miesto, kde zvieratá nachádzajú svoj pokrm. Leží v nich Ježiš, ktorý seba neskôr označil ako chlieb života. Jasle sú tak symbolom Božieho stola, ku ktorému sme my všetci pozývaní, aby sme z neho prijímali Boží chlieb pre život.

Evanjeliá nič nehovoria o prítomnosti zvierat pri narodení Ježiša. Avšak nábožné úvahy živene čítaním Starého Zákona už v ranej kresťanskej dobe zaplnili túto medzeru odkazom na verš Iz1,3: „*Vôl si pozná gazdu a osol jasle svojho pána. No Izrael nepozná, môj ľud nepochopí.*“ V tomto zmysle sa jasle javia ako symbol nechápavého ľudstva. Kresťanská ikonografia si veľmi skoro privlastnila tento motív v idylickom zmysle a dnes si vianočné betlehemy bez vola a osla už ani nevieme predstaviť.

Ako prvým zjavil Boh narodenie Ježiša pastierom. Ježiš – Pastier – sa narodil medzi pastiermi. V tej dobe boli pastieri opovrhovanou spoločenskou triedou. Pri spôsobe života, aký viedli v krajine chudobnej na vodu, neboli schopní zachovávať množstvo rituálnych predpisov týkajúcich sa čistoty. V očiach Židov boli nečistí a niektorí od nich produkty z chovu oviec odmietali kupovať. Pri súdnom procese ich svedectvo sa nepovažovalo za hodnoverné.

Po vnútornej stránke mali však pastieri k udalosti Ježišovho narodenia bližšie ako spiaci obyvatelia Betlehema. Patrili k prostým dušiam, ktoré Ježiš neskôr blahoslaval a označil ako tých, ktorým ako prvým je umožnený prístup k Božím tajomstvám.

kamenný betlehem na Poli Pastierov

Mníšska tradícia zdôraznila ešte jeden aspekt, prečo boli pastieri prvými adresátmi posolstva: pastieri bdeli.

Pôvodne sa slávil sviatok Narodenia Pána v deň Zjavenia Pána 6. januára. Až sv. Hieronym v r. 385 priniesol do Svätej zeme zvyk z Ríma sláviť sviatok Pánovho narodenia 25. decembra.

Ani skutočný dátum Ježišovho narodenia nie je známy. Pokúsil sa ho vypočítať v 6. storočí mních Dionýz Egiguus, ktorý sa však o pár rokov pomýlil, a preto historický dátum Ježišovho narodenia posúvame o niekoľko rokov späť.

Čo sa týka obdobia v roku, už v ranej kresťanskej dobe sa tento sviatok slávil rozlične: v Egypte a Palestíne v máji, židokresťania ho slávil pravdepodobne spolu s pamiatkou na Ježišovu smrť. V Ríme sa slávil 25. decembra.

(zdroje: Benedikt XVI., Ježiš Nazaretský, Gerhard Kroll, Po stopách Ježišových)

NAD KNIHOU GENEZIS - OBETOVANIE IZÁKA (Gn 22, 1 - 19)

Boh povedal: „Vezmi svojho syna, svojho jediného, ktorého miluješ, Izáka, a choď do krajiny Morja!“ Tam ho obetuj ako zápalnú obeť na jednom z vrchov, ktorý ti ukážem.“ (22,2) Rabín Raši si predstavuje, že skôr, ako Boh riekol tieto slová Abrahámovi, prišiel k Bohu diabol a obvinil Abraháma, že z usporiadanej hostiny neponúkol Bohu ani len baránka. Nato Boh povedal satanovi: „Keby som chcel, aby predtým mnou obetoval svojho syna, neodmietol by.“ „Vyskúšajme ho!“ namietol diabol. Je to istá analógia dialógu medzi Bohom a diablom, ktorý nachádzame aj v Knihe Jób.

Ďalej rabín Raši rozvíja rozhovor medzi Bohom a Abrahámom: Keď Abrahám počul Boha „vezmi svojho syna“, povedal: „Mám dvoch synov.“ Boh mu odpovedal: „Ktorého miluješ.“ „Milujem oboch.“ Vtedy Boh povedal: „Izáka.“ (citované z Talmudu)

Keď Boh pred rokmi povedal Abrahámovi „odíď zo svojej krajiny...“, žiadal, aby sa

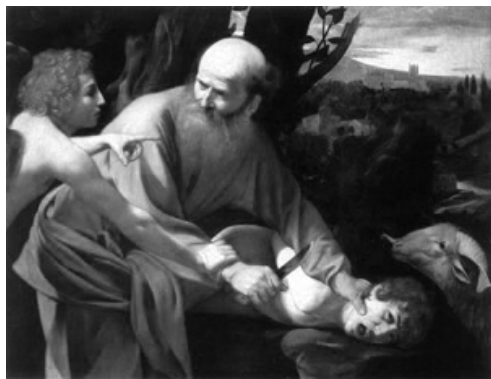
vzdal svojej bohatej minulosti. Keď mu teraz hovorí „obetuj mi svojho syna“, má sa vzdať svojej nádejnej budúcnosti.

Pri požiadavke „odíd“ dostáva prísľub novej krajiny, pri požiadavke „obetuj“ Boh len pýta a nepotešuje ničím. Cesta na vrch obetovania je bez akéhokoľvek prísľubu odmeny. Tu niet nijakého riešenia, len prázdnu rukou držať sa Boha a veriť.

Na tretí deň Abrahám pozdvihol svoj zrak a z dialky uvidel to miesto. (22,4) Tri dni v biblickom texte predstavujú vždy časový úsek, po ktorom sa stane niečo významné. „Pán tiež vstal zmrtvých po troch dňoch.“ (Origenes) Podľa židovskej tradície bol na vrchu Morja vystavaný Jeruzalem. Je to teda miesto, kde bol na Golgote ukrižovaný Ježiš Kristus. Podľa samaritánskej tradície vrch Morja je identický s vrchom Garizim.

„Izák si sám niesol drevo na obeť. V tomto je symbolom Krista, ktorý si sám niesol kríž, na ktorom mal byť ukrižovaný.“ (Origenes) „Izák, hoci to predtým nevedel, cestou na horu pochopil, že to on sám má byť obetovaný. Predsa kráčal s otcom ďalej hore, s pevným odhodlaním. V srdci ich spájalo rovnaké oduševnenie. Hovorí to o vysokej duchovnej úrovni oboch.“ (rabínsky komentár)

Keď pozeráme na príbeh obetovania Izáka iba ľudskými očami, Boh sa nám javí ako tvrdý a krvilačný. Na vrchu Morja však Abraháмова viera prechádza skúškou očisťovania. Mnohé v nej zaniklo - to „priveľmi ľudské“ v nej. Na vrchu Morja sa Abraháмова viera stala zrelšou, pokornejšou, lebo sa oprela o toho, ktorý je všetkého základom.

Caravaggiov obraz Obetovanie Izáka

Abram odišiel na vrch Morja sám, bez manželky Sára. Hoci mu bola veľmi blízkou, pravdepodobne sa jej nezveril s cieľom cesty. Sára nemala Abrahámovu vieru a istotne by bránila uskutočneniu Božích plánov.

Pritom si uvedomujeme, že Abrahám by nemohol byť tým, kým bol, bez manželky Sára. Bola nielen jeho manželkou a matkou Izáka, ale aj spoločníčkou jeho viery a povolania. Určite pre ňu ako pre 65-ročnú nemohlo byť ľahké opustiť domov a nasledovať manžela na ceste do zaslúbenej krajiny.

Sára je jediná žena v dejinách patriarchov, ktorej vek a smrť sú v Písme zaznamenané. (Gn 23) Hovorí to o jej výnimočnom postavení. Žila 127 rokov, pričom toto číslo je symbolické (120 je označenie maximálnej dĺžky života človeka – porovnaj Gn 6,3 a číslo 7 je číslo plnosti) a hovorí o tom, že Sára sa dožila plného, sýteho veku. Keď Sára zomrela, Abrahám kúpil pre ňu v Hebrone to najkrajšie miesto ako hrobku. Nevýjednával, i keď cena, ktorú majiteľ žiadal, bola privysoká. Židia dodnes považujú predajcu pozemku za lakomca. Abrahám však chcel pre Sárú zaobstaráť to najlepšie a najvznešenejšie, čo vedel a mohol. Je to svedectvom jeho lásky k Säre.

Sárina hrobka v Hebrone je jedným z troch miest spomínaných v Biblii, kde je zaznamenaná legálna kúpa pôdy v Zaslúbenej zemi bez zjednávania ceny. Ďalšími takýmito miestami sú miesto pre Jeruzalemský chrám a miesto Jozefovho hrobu.

Ruský spisovateľ Nikolaj Semjonovič Leskov tvrdí, že jeho príbehy sú skutočné. Kritika namieta, že je v nich mnoho legendárnych prvkov. Zrejme má pravdu. To však nijakým spôsobom neoslabuje hlboké myšlienkové poslanstvo jeho diela. Jedna z jeho poviedok zo Sibíri nám ponúka zamyslenie pre tento sviatočný čas:

„Náš kraj je krajom vyhnanco. Timofej prišiel do našej osady ako mladý asi dvadsaťročný muž. Ja som mal vtedy osemnásť. Prečo ho súd odsúdil do vyhnanstva, to nikto presne nevedel. Hovorilo sa, že strýko, ktorý bol zároveň jeho zákonným zástupcom, celý majetok tejto siroty previedol na seba. Medzi Timofejom a strýkom došlo k hádke, pri ktorej sa temperamentný mladík prestal ovládať a strýka napadol. Našťastie mu prepichol len ruku. Keďže bol ešte mladý, nedostal ťažký trest, ale poslali ho do vyhnanstva.

Hoci Timofej prišiel o deväť desiatín svojho majetku, ostalo mu ešte dosť na to, aby si u nás postavil dom. No pocit krivdy mu v duši ostal a on sa dlhý čas stránil všetkých ľudí. Sedával doma a čítal knihy. Aj ja som mal veľmi rád knihy a poznanie, preto som ho častejšie navštevoval. Tak sa začalo naše priateľstvo.

Moji rodičia ma spočiatku neradi púšťali k nemu. „Ktovie, prečo sa všetkých ľudí stráni!“ hovorili. No ja som ich upokojoval, že od Timofeja som nikdy nepočul nič zlé. Práve naopak. Rozprávali sme o viere a čítali sme knihy, ktoré nás učili žiť podľa Božej vôle. Čoskoro k nemu zašiel aj môj otec a pozval ho k nám domov. Moji rodičia videli, že je dobrým človekom, a obľúbili si ho. Len nám všetkým bolo ľúto, keď sme ho videli zachmúreného a sklúčeného vždy, keď si spomenul na krivdu, ktorú utrpel. Keď niekto pred ním spomenul strýka, Timofej v momente zbledol a miesto obvyklej prívetivosti mu oči zaiskrili hnevom. Keby ho stretol, bol by schopný naňho zaútočiť znova.

Páčila sa mu moja sestra, s ktorou sa oženil. Akoby znova ožil. Pred všetkými sa ukázal ako muž, ktorý sa vie obracať a získať kapitál. Pre rodinu postavil pekný dom, vkusne ho zariadil a všetci ľudia si ho vážili. No na predchádzajúci žiaľ a pocit krivdy nezabudol. Raz som mu ako svojmu priateľovi povedal: „Timoša, ty poznáš dobre Písmo, ale keď je tvoje srdce plné hnevu, aký máš z neho úžitok?“ Timofej sa na mňa nenahneval, no vytkol mi: „Ty poznáš Sväté Písmo príliš málo na to, aby si sa naň mohol odvolávať. A nemáš ani potuchy o krivde, ktorá existuje vo svete...“ A potom dodal: „Nikdy som nechcel o tom hovoriť, ale tebe ako priateľovi sa s tým zverím.“

Porozprával mi, ako strýko na smrť urazil jeho otca a jeho matka od zármutku, ktorý ich rodine tým spôsobil, zomrela. Naďalej ich osočoval. Najťažšie pre Timofeja však bolo, že tento strýko, hoci bol už starým mužom, si lichôtkami a vyhrážkami získal a zobral za ženu mladé dievča, ktoré on od malička miloval a chcel sa s ňou oženiť. „Dá sa na to zabudnúť? Kým žijem, jemu neodpustím!“ Povedal som, čo mi kázalo srdce: „Dovtedy, kým myslíš na zlo, ktoré sa ti prihodilo, toto zlo žije. Nechaj, nech zlo zomrie, potom bude pokoj v tvojej duši.“ Timofej mi len pevne stisol ruku. „To nedokážem... A prestaň už, prosím, len mi to všetko sťažuješ!“

Timofej ako vyhnanec u nás žil už šesťnásť rokov, z toho pätnásť rokov bol ženatý s mojou sestrou a mali spolu tri deti. Raz sa v záhrade modlil a v modlitbe akoby počul Pánov hlas, ktorý hovoril: „Prídem k tebe...“ Odvtedy mal doma vždy za vrchostolom čestné miesto voľné, aby mohol prísť najvzácnejší hosť. Najprv čakal každý deň, potom každú nedeľu a každý sviatok. Denne sa modlil za tento príchod. Čoskoro bol vyčerpaný z rozčarovania, že Pán

neprichádzal. Už aj pochyboval, či sa mu len niečo nezazdalo, keď sa modlil, či to nebol iba výplod jeho fantázie.

Nadišli Vianoce. Bola tuhá zima. Keď sa modlil „príd, Pane!“, jeho duša sa zvláštne rozochvela a akoby opäť zblízka zaznel ten tajomný hlas, ktorý hovoril „Áno, prídem“. Rozrušil sa a povedal: „Pane, ja som človek hriešny. Nie som hodný, aby si vstúpil pod moju strechu. No pozvem k sebe spoločnosť, ktorá by sa ti páčila. Nech sú mojimi hosťami v tento svätý večer všetci núdzni a chorí vyhnanci i všetci tí, ktorí sa cítia sami alebo potrebujú pomoc.“

I my sme boli pozvaní k Timofejovi v ten večer, veď sme rodina. Veľká priestranná izba už bola plná ľudí – vyhnancov, žijúcich na Sibíri. Boli to muži i ženy i deti, Rusi, Poliáci, Estónci. Veľké stoly boli prikryté jemnými plátennými obrusmi a plné sviatočných jedál. Služky kladli na stoly ďalšie taniere so syrmi a misy s paštétami.

Vonku sa stmievalo. Už sa nedalo predpokladať, že by ešte niekto prišiel, pretože sa rozpútala snehová víchrica, akoby nastával koniec sveta. Už bolo treba zapáliť sviečky a sadnúť si k stolu, no Timofejovi jeden hosť stále chýbal. Bol očividne nepokojný.

Keď už si bol istý, že veľký hosť nepríde, smutne vzdychol, zastal pred ikonou a mocným hlasom zvolal: „Otče náš, ktorý si na nebesiach...“ A potom: „Kristus sa narodil, spievajme chvály! Ohlasujte Krista, ktorý prišiel z neba, Kristus prišiel na zem...“

Len čo doznali tieto slová, zvonku bolo počuť veľký hluk a niečo narazilo do steny tak silno, že sa všetko začalo triasť. Zo širokej chodby sa ozýval šum a dvere izby sa znenazdajky otvorili dokorán. Stál tam starý muž oblečený do handier, trasúci sa od zimy. Pri chôdzi sa opieral o poličky na stene, aby nepadol.

Keď Timofej uzrel starca, zvolal: „Pane, vidím ho a prijímam ho v tvojom mene! No ty nechod' ku mne, lebo som človek hriešny.“ Vtom sa poklonil a tvárou sa dotkol zeme. Hlasno zvolal: „Kristus je uprostred nás!“ A všetci odpovedali: „Amen, tak je!“

Svetlo lampy osvetľovalo tvár starca i jeho ruku so zrastenou jazvou, ktorá od zimy

úplne zbelela. Bol to Timofejov strýko. Timofej ho chytil za obe ruky a posadil ho na pripravené popredné miesto.

Starec začal trhane rozprávať o tom, ako o všetko prišiel. O rodinu i bohatstvo. Už dlho putoval, aby synovca našiel a poprosil ho o odpustenie. Veľmi po tom túžil, no zároveň sa bál Timofejovho hnevu. V tejto snehovej metelici sa stratil, zišiel z cesty a takmer zamrzol vo veľkej zime. Odrazu však akoby mu niekto zasvietil na cestu, zahrial ho tým plameňom a dovedol ho až do cieľa.

Timofej povedal: „Strýko, poznám tvojho sprievodcu. Je to sám náš Pán. Poď, sadni si na čestné miesto, jedz a pi na jeho slávu. A zostaň v mojom dome, ak chceš, hoci aj do konca života.“

Odvtedy starec býval u Timofeja a pred smrťou mu dal svoje požehnanie. Timofej od tých Vianoc našiel v sebe pokoj. Pripravil Kristovi skutočné jasličky vo svojom srdci a Kristus vošiel, ako to aj sľúbil a urobil si uňho príbytok.

(odpovedá o. Vojtěch Kodet)

Moja kolegyňa je svojim agresívnym manželom opakovane znásilňovaná. Cíti sa veľmi ponížená, pošliapaná a zranená. On si niekedy uvedomí svoje správanie, sem-tam sa jej ospravedlní, ale ona má skôr pocit, akoby časom jeho agresivita len pribúdala. Na druhej strane má výčitky svedomia, že mu nedokáže jeho správanie odpustiť, keďže pozná evanjeliové slová o 77-násobnom odpúšťaní. Platia tieto Ježišove slová aj v jej prípade?

Väčšina z nás dokáže vinníkovi odpustiť aj vážne prečiny, ak svoju vinu uznal a snaží sa svojich predchádzajúcich skutkov vystríhať. Odpustenie je omnoho náročnejšie v prípade, ak delikty pokračujú a týraná strana má opakovane odpúšťať. Psychologicky je to takmer nemožné.

Najprv je potrebné, aby došlo k uzdraveniu z bolesti, ktorú týranej osobe vinník spôsobil. Toto nesmieme podceňiť. Vzťahnuť nárok evanjelia na odpustenie na ženu, ktorá je opakovane znásilňovaná a povedať jej: „Musíš odpustiť, lebo Ježiš to tak chce,“ znamená absolútne nepochopiť, čo sa udialo. Že v nej došlo k rozbitiu osobnosti. Že táto žena celý svoj život bojuje o svoju vlastnú identitu a hodnotu. Dnes sú o tom celé štúdie, ako incesty v rodine a znásilnenia ničia celého človeka.

Týraný človek potrebuje pochopenie. Je potrebné mu povedať, že on je obeť (a mnohokrát nevinná obeť), a že vinník je ten druhý. Potom je potrebné takéhoto človeka viesť k vyrovnaniu sa so skutočnosťou, ktorá sa stala. Je dobré, ak cíti, že sa ho niekto zastane a povie mu, že právo je na jeho strane.

Až keď si toto všetko uvedomíme, je možné prosiť o uzdravenie z bolesti, ktorú krivda a trauma spôsobila. Až potom môže prísť prosba, aby Boh dal takémuto človeku milosť odpustiť, pretože to je nad jeho ľudské sily. Ak sa niečo preskočí, môže dôjsť k ďalšiemu ublíženiu. Je potrebné nemrhať Božím Slovom a lacnou útechou, ak sme si sami na takúto bolesť nikdy nesiahli.

Mnohí takíto ľudia sú schopní odpustenia, ale toto odpustenie je vrcholom dlhého a náročného vnútorného procesu, ktorý je svedectvom o veľkosti Božej milosti a tiež o veľkosti toho človeka, ktorý odpúšťa. Niekedy je to možné až po smrti osoby, ktorá spôsobovala násilie. V každom prípade ide o hrdinský čin, s ktorým nemáme právo zachádzať ako s lacnou vecou.

Odpustiť neodpustiteľné je ťažké, ale taký je kríž – pichlavé slová, tvrdé drevo, ostré klince.

W. Stoddard

Človek je schopný milovať a odpúšťať. Boh mu dal niečo zo seba.

Štefan Kónya

jesenné Tvorivé dielne

Aj tento rok sme sviatok Sedembolestnej Panny Márie oslávili spoločne na Far-feste.

V jesennom období sme uskutočnili tri turistické výlety: 4. 10. na Veľký Rozsutec, 25. 10. Cez dve sedlá a 22. 11. na Kráľoviansku kopu.

V období počas jesenných prázdnin 30. 10. sme pre deti zorganizovali jesenné Tvorivé dielne.

Pred začiatkom adventu sme opäť vyrábali adventné vence.

Sobotné popoludnie 13. 12. patrilo Vianočným dekoráciám, kde sme zdobili perníčky, aranžovali vianočné ikebany a vyrábali darčeky pre najbližších rôznymi technikami z rôznych materiálov.

Zápis do 1. ročníka na cirkevnej ZŠsMŠ A. Bernoláka v Martine sa uskutoční v dňoch 19. a 20. januára 2015 od 14:30 - 17:00 v budove školy.

Ďakujeme vopred za prejavenu dôveru.

Prosíme Vás, porozmýšľajte, či aj Vy nemáte vlastné svedectvo, ktoré by mohlo obohatiť a napomôcť druhým na ceste k Bohu. K tomuto účelu slúži e-mailová adresa: casopis.pramen@gmail.com. Požadovanú anonymitu rešpektujeme. Archívne čísla časopisu od r. 2012 sa nachádzajú na stránke www.horcicnezrnko.sk

Vydáva Rím. kat. farnosť Martin - Sever pre vnútornú potrebu.

Adresa: Jilemnickeho 59, 036 01 Martin, web: www.fara.sk/mtsever

Vychádza štvrťročne. Textová a grafická úprava Sephoris studio. Foto: internet, vlastný archív a archív CVČBT